

MĀLPILS VĒSTIS

SPECIĀLIZLAIDUMS
PAGASTA PADOMES INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

MĀLPILS ✕ SIDGUNDA ✕ UPMALAS ✕ BUKAS ✕ VITE

2006. gada SEPTEMBRIS

BEZMAKSAS

Trīs sidraba upes tek,
mūsu sidraba upes.
Tek gar laukiem,
mežiem, māju
pagalmiem.
Tek uz jūru, lai aizietu
plašajā pasaulē, lai
kā maza daļa
ieplūstu
lielajā
okeānā.

Sidgundai – 800 gadu!

Kas ir Sidgunda, gaidot savu 800 gadu jubileju? Joprojām zaļojoša, auglīga zeme gandrīz pašā Latvijas vidū, ar Sudu un Mergupi, kas saplūst vienotā straumē, lai kā Lielā Jugla trauktos uz jūru, ar stipru koku gatvēm, ar rudenī nokoptajiem labības laukiem, ar govju ganāmpulkiem, ar bērnu balsīm senākajā pagasta skolā, ar gudriem un gaišiem cilvēkiem.

Katrai apdzīvotai vietai ir sākums un vēsture. Arī Sidgundai. Mēs varam būt lepni, ka mūsu Sidgunda pieminēta Indriķa hronikā, kur aprakstīti notikumi, kas risinājās 1206. gada rudenī.

Mēģinot iztēloties daudzu gadu simtu vēsturi Sidgundā, jāsecina, cik maz mēs zinām! Vai šī vieta bijusi apdzīvota arī vairāk kā pirms 800 gadiem? Kas ir bijis skarabajos viduslaikos, kas renesanses posmā? Tie ir jautājumi, kas interesē, bet uz kuriem precīzas un detalizētas atbildes nav. Cik žēl!

Apdzīvotas vietas vēsturi veido tās cilvēki. Vismaz 20 paaudzēs sidgundieši

ir dzīvojuši, strādājuši un veidojuši Sidgundu. Ja būtu iespējams izpētīt dzimtu vēsturi, varbūt kāds sidgundietis varētu lepoties ar 20 paaudzēm Sidgundā?

Katrai paaudzei ir bijuši savi prieki un bēdas. Ir celts un postīts, un celts no jauna. Pēdējo simts gadu notikumi ir samērā labi zināmi un vēl ļaužu atmiņā. Daudzi sidgundieši atceras Sidgundas izveidi tās pašreizējā veidolā. Viņi paši ir piedalījušies pie infrastruktūras izveidošanas, dzīvojamo māju un ražošanas objektu celtniecības.

Apdzīvotas teritorijas augstākais ieguvums ir tās administratīvā pārvalde, kad paši var lemt, kā dzīvot. Arī sidgundiešiem daudzus gadus, līdz 1963. gadam, tāda iespēja bija. Diemžēl kārtējo reformu dēļ Sidgundas ciems kā administratīvi teritoriāla vienība tika reorganizēta un likvidēta. Bieži vien ar šo patstāvības zaudēšanu tiek zaudētas arī tādas iedzīvotājiem nepieciešamas iestādes kā skola, kultūras nams un bibliotēka. Sidgundieši tās mācēji saglabāt un tas ir viņu nopelns.

Šogad, gatavojoties Sidgundas jubilejas svinībām un organizējot dažādus pasākumus, var gūt pārliecību, ka, ja labi gribam, varam daudz ko izdarīt. Tikai jādara!

Mālpils pagasta padomes vārdā izsaku pateicību tiem sidgundiešiem, kuri aizgājušajos laikos, spītējot skarbajiem likteņa vējiem, kopuši šo zemi, rūpējušies par šīs puses izglītības un kultūras attīstību, arī šodienas zemniekiem, uzņēmējiem, izglītības darbiniekiem un katram, kas ar savu darbu un sirdsdegsmi spodrina 21. gadsimta Mālpils pagasta SIDGUNDAS vārdu.

Paldies visiem Sidgundas – 800 gadu svētku pasākumu organizētājiem un dalībniekiem par šo svētku norisi un novēlu sidgundiešiem būt aktīviem un turpināt attīstīt tās labās tradīcijas, kādas Sidgundā ir veidojušas daudzas paaudzes!

Mālpils pagasta padomes priekšsēdētājs
Aleksandrs Lielmežs

Trīs sidraba upes tek cauri mūsu pagalmiem, svētījot, mazgājot, gaišākus padarot.

30. septembrī noslēgsies „Sidgundai 800” pasākumu cikls, kurš ilga piecus mēnešus. Visu šo laiku, jau no 2005. gada 29. decembra, kad pirmo reizi kopā sanāca darba grupa, mēs esam dzīvojuši un izdzīvojuši šo daudzo notikumu virpuli. Nu klāt svēšanas un vētīšanas laiks, citam varbūt pārdomu laiks. Izdevās vai neizdevās? Daudz vai maz? Par to spriediet paši, sidgundieši, jo tieši Jūs mēs centāties uzrunāt un sapurināt. Paties prieks par tiem, kuri

sadzirdēja un palīdzēja. Ceru, ka ir maz tādu, kuri pēc visa tā palikuši tukšu sirdi.

Es gribu teikt lielāko paldies darba grupai, pagasta padomei, kura mūs atbalstīja visā, paldies uzņēmējiem, paldies Mālpils kultūras nama darbiniekiem, kas neatteica palīdzēt, bet vislielākais paldies pašiem sidgundiešiem ar kuriem kopā, es ceru, mums izdevās piedzīvot jaukus, paliekošus un skaistus svētkus.

Lai svētku prieks un gaišums Jums nepietrūktu arī turpmāk!

Paldies par atkaltikšanās mirkļiem!

Edīte Priekule –
sirdī joprojām sidgundiete

PAR LĪBIEŠIEM UN SIDGUNDAS PILSKALNU

12./13.gadsimtu mijā lībieši Vidzemē apdzīvoja ap 7000 – 7500 km² lielu teritoriju gar piekrasti apmēram no Salacas iztekas līdz Cēsīm un tālāk uz dienvidiem līdz Aizkrauklei, kur lībiešu apdzīvoto teritoriju norobežoja Daugava. Vēsturnieki izdala piecus lībiešu apdzīvotus reģionus: Daugavas, Gaujas (Turaidas), Metsepoli, Idumeju un Ziemeļkurzemi, kuru kultūras bija savstarpēji atšķirīgas.

Sidgundas ciems iekļāvās Daugavas lībiešu apgabalā. Līdz mūsdienām saglabājies Indriķa hronikas vēstījums

par Sidgundas lībiešiem un viņu kristīšanu: 1206.gada rudenī priesteris Daniels nokļuva ciemā, ko sauca par Sidegundi (Sydegunde), viņš tūdaļ sasauca lībiešu tautu, lai kristītu to un sludinātu Dieva vārdu. Šajā vēstījumā pirmo reizi pieminēts Sidgundas nosaukums, kas lībiešu valodā nozīmē sateka, saite. Nosaukuma būtība aizņemta no apkārtējās vides, no vietas, kur satek divas upes, veidojot Lielo Juglu.

Sudas un Mergupes satekas vietā, šodien mums zināmajā pilskalnā, ra-

dās Sidgundas lībiešu administratīvais centrs. Tas tika ierīkots izdevīgos dabas apstākļos – pavasara palu un arī lietus laikā Mergupe un Suda nebija pārbrienamas un pils tāpēc bija droši aizsargāta no ienaidniekiem. Mergupes labais krasts bija dabīgi stāvs un augsts. Sudas krasts bija lēzens, tāpēc šeit bija nepieciešama mākslīga krasta stāvināšana. Mergupes pusē bija plašs pagalmis un arī galvenā ieeja – vārti. Paši iedzīvotāji dzīvoja ārpus pilskalna teritorijas. Aiz vaļņa bija izveidojusies neliela apmetne

un, iespējams, ka blakus tai atradās senkapi.

Sidgundas pilskalns zinātnieku vidū ir uzskatāms par nozīmīgu arheoloģijas

Rekonstruēts Daugavas lībietes apģērbs, 13./14.gs.

pieminekli un tipisku augstienes stūra nocietinājumu divu upju satekā. Tas esot lielāks pat par pazīstamo Daugmales pilskalnu Rīgas tuvumā.

Bronzas gredzens un piekariņš, atrasti Sidgundas pilskalna teritorijā

1942.gadā, arot zemi pilskalna teritorijā, nejauši atrada dažas senlietas – bronzas piekariņu krusta formā un bronzas gredzenu (skatīt attēlu). Zinātnieki bronzas piekariņu datē ar 13. / 14.gadsimtu miju, kad šo teritoriju vēl apdzīvoja lībieši. Bronzas gredzens gan ir nedaudz jaunāks, un tas varēja piederēt kādam 16.gadsimta valkātājam.

1961.gadā būvējot tagadējās vistu fermas, te atrada cilvēku kaulus un arī dažus senlietu fragmentus – dzelzs naglu, māla ripas trauka lausku un nelielu apmetuma

gabaliņu. Šos priekšmetus arheologi datē ar 13./14.gadsimtu miju.

Tautā runā, ka Mergupes krastā esot atradusies baznīca. Jo te vēl 1942.gadā varēja redzēt senceltnes drupas. Vai tas tiešām tā bija? Uz šo jautājumu grūti atbildēt. Līdz šim senie dokumenti vēl nedod ziņas, ka Sidgundas novadā būtu veidojusies no Suntažiem atsevišķa draudze un celta baznīca vai kapela, neliels lūgšanu nams.

Pavisam skaidri zināms ir tas, ka 16.gadsimta beigās netālu no pilskalna Mergupes krastā veidojās

Sidgundas muižas galvenais centrs un te atradusies dzīvojamais nams dižciltīgajai fon Rihteru dzimtai. 1655. – 1660.gadā visā Vidzemē posījās zviedru – poļu – krievu karš (jeb Mazais Ziemeļu karš), kura rezultātā arī Sidgundas muižas centrs bija stipri nopostīts, ka Ādams fon Rihters nolēma pārcelt muižas centru jaunā vietā, Lielās Juglas krastā. Taču stāsts par Sidgundas jeb Rikteres muižu lai paliek citai reizei.

leva Viļuma,
kultūras vēsturniece

Georga Barkāna ieskats Sidgundas vēsturē

2006. gada vasaras ainava Mālpilī bija plašāka nekā pērn, kad visam pāri bija zaļa tveice. Šīgada apsvilinātā zāle nenosedza pat putekļaino zemi, izraisot vainas apziņu: nepietiek, ka ainavu uzglezno, to vajag arī kopt. Ainavisti meta arvien lielākus lokus no jauna atklājot gan Sidgundes pilskalnu gan Allažu pakalnus. Arī gleznota ainava visos gadījumos ir konceptuālā māksla. Autoram nepieciešams vīziju attiecināt uz laika un telpas attiecībām, vēsturiskām allūzijām, indivīda pieredzi un tautas atmiņu. Taču tas nozīmē ne tikai estētiskās, bet arī filozofiskās pārdomas, kur līdzvērtīgās attiecībās uzstājas autors, vieta un laiks – pagātnes pieredze un nākotnes priekšnojauta.

Ainavisti runā par zemapziņas dik-tātu, darba temporitmu un hipnotisku iedvesmu, kuru nevar aizstāt darbnīcas abstrakcijas.

Šajā gadā pasaule un pilsēta pieminēja daudzus notikumus un svinēja ievērojamības jubilejas. Eiropā tā bija Rembranta četrsimtgade, Latvijā Jāņa Pauļuka simtgade, bet Mālpils pagastā – Sidgundes vārdam astoņi gadu simteņi. Pirmo reizi

hronikās un vēstures annālēs Sidgunda (ar četriem balsieniem) minēta 1206.gadā, kad pēc Rīgas nodibināšanas karakalpu sirojumā gāja pa visu Latviju, ik pa laikam sastopot pretsparu. Viena no tādām vietām bija arī Sidgundes pilskalns, ko izveidoja šļūdoņa sanestā

māla morēna. Stāvākā krauja bija vērstā pret divupi – Sudas un Mergas sateku, tālākajā plūdumā veidojot Lielo Juglu. Citu pilskalna pusi norobežoja strauts, lēzenākajā vietā slējās stāvbaļķu siena ar stūra torņiem, bet vēl citā – amfiteātra veidojums, kādu Baltu kultūra nemaz nepazīst. Toties šeit tas bija dabas radīts un vietējie to izmantoja ne vien sapulcēm, bet arī meditācijai.

Tagad Sidgunda jau zaudējusi vienu balsienu, nonākusi Mālpils pakļautībā un inteligentām meditācijām nepietiek ne laika, ne līdzekļu. Visvairāk par vēsturiskajos periodos uzcelto un nojaukto prot pastāstīt Putniņu māju saimnieku pēctecis, kura senčūs toreizējais barons Rihters ērtības labad bija pārkrustījis par Fogeliem. Vēl otra novadpētniece Irēna Zutere nav atmetusi cerības, ka pilskalnu reģistrēs zinātniska ekspedīcija, kas pārbaudīs, apstiprinās vai noraidīs līdzšinējās versijas.

G.Barkāns,
tekstilmākslinieks,
arhitekts, gleznotājs
un Mālpils plenēra dalībnieks

Vizītkarte

Sidgundas teritorija pašlaik aizņem **433 ha** (1/5 daļu no Mālpils pagasta kopējās teritorijas)

Sidgundas ciemā (centrā) dzīvo **464 iedzīvotāji**

Sidgundas teritorijā ap **650 iedzīvotājiem**

Jaunākais sidgundietis Mālpils pagasta „Baložos” – **Leons Buklovskis**

Vecākā Sidgundas iedzīvotāja **Valija Paulīne Epalte** – 96 gadi „Vitmuižniekos”

Caur Sidgundas pagastu tek **Suda** un **Mergupe**, kas satekot kopā veido **Lielo Juglu**

Sidgunda robežojas ar Rīgas rajona **Allažu** un **Ropažu** pagastiem un Ogres rajona **Suntažu** pagastu

Sidgundā darbojas **pasta nodaļa**, **medpunkts** un **3 veikali**. Uzsācis darbību **kultūras un atpūtas centrs**

Sidgundas pamatskolā pašreiz mācās **97 skolēni** un strādā **26 darbinieki**

1989. gadā pie "Sauliešiem" atklāts **piemiņas akmens** izsūtītajiem

Lielākā saimniecība SIA „**Sidgunda 2**” – 52 strādājošie, kurā ir lielākais liellopu ganāmpulks ar **556 dzīvniekiem** un kuras kūītis atrodas **23 000 dējējvistu**

Lielākās zemnieku saimniecības „**Jauncepliši**”, „**Randas**”

Lielākie lopu turētāji **Māris Fogels** „**Veckalnos**”, **Vija Sprigaste** „**Kalnakreičos**”

Lielākie zemeņu audzētāji „**Lazdukalns**”

Lielākie dārzeņu pārstrādātāji „**Klabkalni**”

JUBILEJAS GADA NOTIKUMI

Logo Sidegunde 800

stilizēti attēlots Sidgundas pilskalns, ar vienu stāvu nogāzi pret Mergupi un otru lēzenāku pret Sudas upi. Ideja radās ātri, un tas jau ir pašsaprotami, jo tieši pilskalns un tur dzīvojošie ļābieši minēti 1206. gadā sarakstītajās Indriķa hronikas lapaspusēs. Pilskalna siluetā kā astoņas dažādu krāsu svītras guļ astoņi gadsimti, ar savu daudzkrāsainību simbolizēdamas

vēstures mainību. Krāsas ņemtas no Lauvas Krastiņas austā Sidgundas karoga.

Izmantojot "Latvijas pasta" piedāvājumu, tika pasūtīta **pastmarka**, uz kuras attēlots svētku logo. Šī pastmarka ir dāvana sidguniešiem un paliks kā laba atmiņa par svētkiem.

Esmeralda Tāle – logo „Sidegunde 800” autore

Talka pilskalnā

Plānojot svētku laika pasākumus, tika pieņemts lēmums sākt ar kopīgi padarītu darbu – pilskalna teritorijas sakopšanu, jo tieši šeit pirms 800 gadiem ir sākusies Sidgunda.

Tika izcirsti krūmi, iztīrīta upes mala, atsedzot skatu uz vietu, kur, satekot Sudai un Mergupei, sākas Lielā Jugla.

Jāņu ielīgošana

Sidgundieši un mālpilieši sakoptajā Sidgundas pilskalnā folkloras kopas „Savieši” vadībā ielīgoja vasaras saulgriežus. Folkloristi stāstīja par tradīcijām Jāņu svinēšanā, mācīja Līgo dziesmas un rotaļas, kādas ejamas svētku vakarā. Neizpalika arī saimnieču cienasts Jāņu bērniem.

Olga Volosatova

Sidgunda” deju Sidgundā

7. jūnijā pie kultūras un atpūtas centra “Kokles” uz koncertu skatītājus aicināja deju kopa “Sidgunda”. Tā bija patīkama atgriešanās vietā, kur aizritēja kolektīva pirmie pastāvēšanas gadi. Vidējās paaudzes deju kopa tika dibināta 1984. gadā Sidgundas kultūras namā. Pirmais gads pagāja kopā ar vadītāju Zigrīdu Dambergu, bet visos pārējos gados priekus un uzvaras laurus skatēs un konkursos, neveiksmes un paguruma brīžus esam pavadījuši kopā. Nu jau 15 gadus deju kopas mājas ir Mālpils kultūras nams. Deju kopas zelta fonds ir dejotāji, kuri kolektīvā deju no pašiem pirmsākumiem – Lidija Stašāne, Boriss Krīgeris, Ineta Lauka.

Šobrīd Sidgundas pusi dejotāju vidū pārstāv Agris Bukovskis un Mārcis Pavlovičs.

Koncertā tika dejotas dejas no šīs sezonas repertuāra un deju programma, kas kopā ar Salspils deju kopas “Ūsa” dejotājiem sagatavota braucienam uz tautas deju festivālu Nīderlandē.

Deju kopas “Sidgunda”
vadītāja
Julijana Butkeviča

19. augustā Kultūras un atpūtas centrā “Kokles” tika atklāta **Zuteru dzimtas mākslinieku darbu izstāde**. Gleznas un keramikas darbi bija apskatāma līdz septembra beigām.

19. augustā tika atklāts kultūras un atpūtas centrs “Kokles”

Mēs vēlētos, lai “Koklēs” pulcētos dažāda vecuma cilvēki un katrs atrastu ko interesantu. Pašlaik domājam, ka piektdienas varētu būt jauniešu diskotēku dienas, bet sestdienās ar piemērotu mūziku aicināsim pie mums atpūsties tos,

kuriem gadu skaits lielāks par 18... 25...35...un vēl. Pagaidām kafējnīca ir atvērta tikai sarīkojumu laikā, bet līdzko būs sakārtota virtuve, kafējnīca strādās katru dienu un tiks piedāvāta iespēja paēst pusdienas. Tas, kādi vēl notiks sarīkojumi kultūras un atpūtas centrā – koncerti, tikšanās ar interesantiem cilvēkiem, atpūtas vakari pensionāriem un pēcpusdienas bērniem, lielā mērā ir atkarīgs no sadarbības ar pašiem sidgundiešiem, Mālpils pagasta padomi un kultūras namu. Labprāt uzklausīsim padomus un ieteikumus un priecāsimies par palīdzību sarīkojumu sagatavošanā.

Ingrīda Pogorelova –
SIA “SIMBO”

“Dziesma Sidgundai”

Kultūras centra atklāšanas dienā savu veltījumu Sidgundai jubilejā dāvināja dziedošie sidgundieši. Visā Latvijā, arī Mālpilī kļuvuši populāri tautas dziedāšanas svētki. Tajos katrs, kuram sirdī mājo dziedāšanas prieks un ir pietiekoši daudz dūšas – kāpj uz skatuves un dzied. Divus garus vakarus “Koklēs”, kamēr

Dzied Baiba leviņa ...

un Vilnis Štrauchs.

vēl nama īpašnieki un viņu palīgi steidza pabeigt nama iekārtošanas darbus, notika mēģinājumi kopā ar muzikantiem – grupu “Naktspuņi”. Koncertā piedalījās: bērni Alise Graudiņa, Marta Kalniņa, Sidgundas dāmu vokālais ansamblis, Atis Aigars, Edīte Saleniece un Baiba Poiša, Guna Pozņaka, Santa Mihelone, Vilnis Štrauchs, Baiba leviņa, Agnese, Rita, Jānis un Valdis Zuteri, grupas “Naktspuņi” dalībnieki – Evija Pakere, Linards Kļaviņš un Dainis Lazdiņš. Koncerta noslēgumā sarīkojuma dalībnieki tika aicināti sadziedāt visi kopā un, sveču gaismiņām plīvojot, izskanēja vēlējums “Koklēm” – Vēlies un viss piepildīsies!

Mālpils kultūras nama mākslinieciskās daļas vadītāja **Dzinta Krastiņa**

8. septembrī Sidgundas pamatskolā atklāja fotomākslinieka Jāņa Brenča izstādi “Sidgunda fotogrāfijās”

Veidot izstādi man piedāvāja jau pavasarī. Nekādu problēmu – nodomāju – velosipēds man ir, varēšu lēni un nesteidzīgi vairāku nedēļu garumā izbraukāt Sidgundu un bildēt. Taču viss notika savādāk. Tā nu sanāca, ka lauzu kāju, pabraukt nevarēju. Jau uz vasaras beigu pusi mani izvadāja pa Sidgundas mājām un laukiem un vienas dienas garumā tapa lielākā daļa bilžu. Paldies Viktorijai Kalniņai un Edītei Salenieci, kuras bija mani pavadoņi un ceļa rādītāji! Šo braucienu iespaidā sāku braukt ar velosipēdu, jo gribējās nofotografēt vēl vairākus Sidgundai raksturīgus skatus. No safotografētajām 400 bildēm izstādē redzamas mazliet vairāk kā 60. Kopumā domāju, ka izstāde ir izdevusies. Protams, varētu turpināt bildēt vēl un vēl un papildināt izstādi ar jaunām interesantām fotogrāfijām

Fotomākslinieks
Jānis Brenčis

Pie jaunajām mājām iekārtots **bērnu rotaļlaukums**, kuru jau ir iemīļojuši mazie sidgundieši. Tika līdzināts apkārtējais laukums un iesēta zāle.

Pateicoties Valsts ceļu dienestam, ir izremontētas **autobusu pieturas Sidgundas teritorijā**. Sakārtots arī ceļu segums pie autobusu pieturām.

Ikgadējais senioru mākslinieku plenērs šajā vasarā noritēja Sidgundā. Tapa ainavas, portreti. 19. septembrī “Koklēs” tika atklāta darbu izstāde, kurā mākslinieki tikās ar sidgundiešiem.

BĒRTUĻDIENAS GADATIRGUS

26. augusts

“Bērtuļdienas” tirgus “Svilpēs” (vecais nosaukums “Pilskalni”) bija saulains, rosīgs cilvēku un lapseņu pilns.

Zeltaini pie ieejas, sidgundiešu audzētas, dzeltenos toņos savdabīgi izkārtotas puķes. Jāņa Jansona stāstījums par savu radioaparātu kolekciju piesaistīja vispirms apmeklētāju uzmanību.

Pagalms plašs, celiņi, takas- un visur Gunāra Svilpes sakrātie, savāktie darba rīki- ragavas, kamanas, ne tikai parastas, bet arī neredzētākas – sporta, izbraukuma. Rati- darba un svētku. Pļaujmašīnas, pat labības. Zirga grābeklis, kaut kas saputējis pie kāda “verķa” – to Rolands Meijers prasmīgi pielabo.

Atgriežamies pie takas sākuma posma: aka, krūze, krēsls ar senu dvieli uz atzveltnes! Tā vien aicina padzerties un atpūsties. Baudīt brīvdienas mieru, Sidgundas – 800 svētkus. Maizes cepējas Zenta Kalniņa un Lūcija Logina cienā ar svaigu cepienu no “Tiltiņu” krāsns. Baltmaize Lūcijas, rupjmaize – Zentas. Pēteris Liepiņš rāda, ko prot amatnieki – pinēji, bet Irēna Zutere sakārtojusi sidgundiešu rokdarbus – tamborējumi, adījumi, silti un pievilcīgi, rotā durvju priekšu. Jauki izskatās kopā ar Gunāra Svilpes lepnumu - motociklu “Jawa”. Ceļš met loku atpakaļ uz klēti, te kaut kas kūp. Ahā! Žāvējas gaļa – būs cienasts! Dārzā darba rīku izstādes eksponētas uz salmiem – aužamie rīki, skrūvbenķis – ēvejsols, abras, pienmašīna. Iepretī smagākiem transporta līdzekļiem zemi irdina lielāki un mazāki putni un putniņi. Raibi, pelēki, balti. Skaisti! Varētu doties prom, bet Edīte Saleniece aicina: “Sanāciet, sanāciet uz putru!” Jāiet atpakaļ. Te pavisam neredzēti un nedzirdēti brīnumi. Spēlē un dzied Andrejs Klintsons. Dzied arī Edīte Paula - Vīgnere, nama māte Maija Mētra un Māra Lūkina, bažīgi acis pametot uz lapseņu sadzelto ķēvi. Tā jāārstē! Blakus rosās Lilija Kalniņa. Arī te īpatnējs pavards. Zemē paslēpts, skurstenis vien ārā kūp. Meklē dabīgos kodinātājus. Uz sētiņas izkārtas žūst nokrāsotās dzijas asinszālēs, pelašķos un bērza lapās. Stellēs sēž jaunā sidgundiete Gerda Meijere. Auž grāmatzīmi Sidgundas grāmatai. Kannu ziedu izstāde no “Pētēm” piekalnē ar skatu uz Lielo Juglu un varenu ozolu. Miers!

Bērtuļdienas
gadatirgū pabija
Lauma Krastiņa –
TLMS “URGA”

Kā atmiņa par nozīmīgo gadadienu paliks piemiņas akmens, kas tiks uzstādīts pilskalnā.

Tēlnieces Dzintras Regīnas Jansones ideju realizējis akmeņkaļu amata meistars Sandrs Skribanovskis. Skices tēlniece ir veidojusi izejot no dabas, pastiprinot domu par pilskalnu, kā trīs upju vietu.

Akmens tika atrasts Mālpilī pie "Novadnieku" mājām, un pēc pārtapšanas darbnīcā "Podiņos" tiks novietots pilskalnā.

Turpinot pilskalnā labiekārtošanas darbus, šī vieta varētu veidoties kā interesants tūrisma objekts.

Sidgundas astoņsimtgades veļtītājā izstādē 2006.gada 30.septembrī Mālpils novadpētniecības muzejs iepazīstinās ar vēl neredzētiem materiāliem par Sidgundu, kas iegūti, izmantojot Latvijas Valsts vēstures arhīva, Igauni-

Senlietu kolekcija Bērtuļdienas tirgū Sidgundā.

jas vēstures arhīva, Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Turaidas muzejrezervāta, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājumus, kā arī savākti, dodoties deviņās ekspedīcijās pie Sidgundas iedzīvotājiem. Paldies visiem Sidgundas iedzīvotājiem, kuri palīdzēja izstādes tapšanā ar materiāliem. Paldies Turaidas muzejrezervāta direktorei Annai Jurkānei, darbiniecēm Līgai Kreišmanei un Everitai Tammei, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja darbiniekiem Ilzei Ziņģītei un Jānim Ciglim. Paldies izstādes veidotājai un māksliniecei Esmeraldai Tālei un izstādes tekstu autorei Ievai Viļumai par nopietno un lielo darbu, kas tika ieguldīts izstādes veidošanā. Šī izstāde izveidota kā ceļojošā izstāde, tāpēc ar to varēs iepazīties gan Sidgundā, gan Mālpilī, gan arī pēc iedzīvotāju lūguma šo izstādi varēs izvietot dažādu iestāžu telpās.

Uz tikšanos izstādē!

Mālpils novadpētniecības muzeja vadītāja **Baiba Lippe**

Buklets SIDGUNDAI – 800

Pirmoreiz pagasta vēsturē ir sagatavots un izdots buklets par Mālpils pagasta Sidgundas ciemu.

Nosacīti materiālus var iedalīt divās daļās. Pirmajā ir īss ieskats Sidgundas vēsturē, informācija par izglītības un kultūras iestādēm, Sidgundas teritorijas karte, kur atzīmēti senatnes un mūsdienu interesantākie objekti. Otrajā daļā ir apkopots Sidgundas puses piedāvājumu klāsts. Te var uzzināt informāciju par to, kur iespējams nopirkt Sidgundas amatnieku gatavotos priekšmetus, ekoproduktus, ziedu un ogu stādus, ko var Sidgundā apskatīt un kā atpūsties.

Bukleta vāks veidots, izmantojot Jāņa Brenča fotogrāfiju, kur uzņemts fragments no Lipkoru sētas. Bukletu veidoja Esmeralda Tāle, Ieva Viļuma, Irēna Zutere, Edīte Priekule, Viktorija Kalniņa.

Noformējumā – Mālpils pagasta novadpētniecības muzeja, Jāņa Brenča un Esmeraldas Tāles fotogrāfijas.

Darba grupas "Sidgundai-800" locekle
Viktorija Kalniņa

Avīze SIDGUNDAI – 800

Mīļie rikterieši! Nu lepnie mālpilieši nāk jūs sveicināt jubilejā un atzīst, ka bijāt pirmie. Ar vieglu pieskārienu pagātnei, tagadnei un vēlējumu nākotnei tapa šī avīze. Mālpiliešiem un ciemiņiem tā bija tikšanās ar Sidgundu, sidgundiešiem ielūkošanās sevī. Kopīgi tika strādāts un svinēts.

Lai labi iesāktais turpinās!

Avīzes redaktore
Dace Krilovska

SIDGUNDIEŠI PAR SEVI UN SIDGUNDU

Sidgundai 800. Apsveicu visus!!!:)))

Manas attiecības ar Mālpili un Sidgundu gandrīz kā Ķencim ar Slātavu un Čangalienu; sovhozā dzīvoju, kolhozā skolā gāju, bet mīļi abi miesti. Jau 26 gadus, kopš sāku mācīties vidusskolā, skaitos rīdzinieci, bet sirds joprojām te; uz mājām braucu, cik vien bieži iespējams, arī tagad, kad kopš vasaras mammītes vairs nav. Tagad braucu vienkārši mājās sasildīt dvēseli.

Jāsaka arī, ka cilvēki abos miestos ir atšķirīgi; sidgundieši ir atvērtāki, sirsnīgāki, mālpilieši savrupāki, – tādi kā aizdomīgi, taču grūtā brīdī ļoti, ļoti atsaucīgi un pat nesavtīgi, tātad mālpiliešu savrupība nav egoisms, bet neuzbāzība. Var jau būt, ka tieši padomju kolektivizācijas sākējums sovhozniekos un kolhozniekos iekārtojās arī šīs rakstura atšķirības.

Sidgundas skolu beidzu Olimpiskajā 1980.gadā, un par skolas gadiem man palikušas vissirsnīgākās atmiņas. Vēl pirms nez kāpēc prātā nāk pieneņu plavas un ziedošas ābeles visapkārt, kā arī kuriozais fakts, ka mums bija un ir "lielākais" futbola laukums pasaulē; vieni vārti Sidgundas, otri Mālpils teritorijā. Bet bija jau arī forša klase un lieliski skolotāji. Literatūras skolotāja Vija Platā joprojām ir mana vismīļākā skolotāja. Gunārs Štrauchs centās iekustināt smadzeņu kreiso puslodi un paldies viņam par to, jo drusku jau izdevās arī! Tomēr, lai viņš man piedod, bet ir piepildījies tas, ko kādreiz pēcstundās dūmās pukstēju: „Man dzīvē formulas nebūs vajadzīgas!” Tāpat nozīmīga bija klases audzinātāja Janīna Lapa un rasēšanas skolotājs un fotopulciņa vadītājs Pāvels Lapa. Arī nelaiķis fizikultūras skolotājs Vaivads, jo iemācīja mīlēt, cienīt un uzturēt formā savu ķermeni, kā arī toreizējais skolas direktors un zīmēšanas pulciņa vadītājs Rudušs. Viņi visi ir pedagogi – personības, devuši saviem skolēniem nenovērtējamu „bagāžu” visai dzīvei. Nebiju jau nekāds zelta gabaliņš, – tāds buntinieks, spītības kamols un pretī runātājs gan. Toties tādām mākoņu stūmējam kā man nekur vēlāk nav bijusi tik plaša iespēja izpausties, kā bija skolas gados Sidgundā: foto un zīmēšanas pulciņi, klavieres, tautiskās un sarīkojumu dejas, teātris, folkloras ansambļi klubā... Manis pēc stundas varētu arī nenotikt – pietiktu ar ārpusklases nodarbībām. Nezinu, vai tagad bērniem ir tādas iespējas? Ja nav – ļoti žēl.

Bija jau arī visādas blēņas. Bioloģijas kabinetā, starpbrīdī dauzoties, netīšām saplēšām kolbu ar preparētu vardi spirtā. Smaka bija šausmīga, un vēl tā varde placka uz grīdas!!!... Taču gods kam gods, vainīgos neviens nenodeva. Sestajā klasē kopā ar Daigu Maurāni fizikultūras stundas laikā ielavījāmies garderobē un visiem puikām pie biksēm piešuvām trušu jipas. Kad

Foto no klases salidojuma pag. gada augustā.

Pirmajā rindā no kreisās: Sandra Kušķe, Guna Roze, Daiga Maurāne, Arnis Kazēks. Otrajā rindā no kreisās: Andis Zeps, Māris Sārna, Andris Apsītis, Ainārs Cēmitis. Ārpus kadra palikuši: Ainis Čaunāns un Ilmārs Marhels

viņi pēc tam tādi staigāja pa skolu un smējās cits par citu, mēs ap stūri ķīķinājām kā kutinātas. Bet visgardāk smejas tas, kurš smejas pēdējais; 7. vai 8.klasē Māris Sārna, tagadējās Sidgundas skolas direktores vīrs, mēģināja mani uzvilkt skolas karoga mastā. Biju pārskaitusies un nobimbājusies, bet skolotājs Štrauchs toreiz tikai pasmējās: „Nu, ko tu dusmojies? Viņš, puika, savādāk nemāk pateikt, ka patīc.”

Izlaidums mums notika klubā, bet neformālā daļa – bez vecākiem un skolotājiem – Sidgundas parka estrādē. Tas bija īpaši slepens pasākums, tāpēc vēl jo vairāk aizraujošs un svarīgs. Pirms gadiem pieciem atkal aizbraucu uz parku, un bija ļoti sāpīgi no skata, ko ieraudzīju. No tā laika godības vairs ne smakas; ne vairs parka, ne estrādes. Grūti bija bērniem pastāstīt, ka te, lūk, bija skatuve, te soliņi, te deju placis, te takas romantiskām pastaigām... Bet kādreiz taču tur spēlēja „Credo”, „Dālder”, „Līvi”... Kādreiz te notika īstas zaļumballes ar visu, kas tām piedienas: ar jautājuma zīmēm – uzlūgs vai nē, ar „sadali” pēc pusnakts, mājās pavadišanu, kas reizēm izvērsās par Sidgunda–Mālpils caur Suntažiem vai pat caur Bulduriem. Jā, un arī ar piedzērušām sejām un kautiņiem, bet tas bija foršs laiks!!!

Vēl atceros kluba rosību 80.tajos; daudzos pašdarbības kolektīvus, kino seansus reizi nedēļā, koncertus pat no Kamčatkas un Jakutijas, Drāmas teātra viesizrādes, bales un kolosālos Puteņu karnevālus. 87.gada ziemā mana kompānija ar tērpu kolekciju „Mikrofona aptaujas

dziesmas” pat ieguva 2.vietu. Pirmo vietu un glauno konjaku ar torti toreiz piešķīra iereibušai kompānijai ar čigānu kostīmiem, kas bija... nekādi. Toties „čigāni”, kā izrādījās, bija žūrijas draugi. Jā, arī blatu būšana ir kolhoza laiku šarms. Štrunts par konjaku un torti, toties viss notika!!! Kas tagad darās klubā, nezinu. It kā esot humpalu bode – skumji, ja tā. Ko tad dara jaunatne? Jā, tieši kultūras dzīve un iespējas radoši izpausties gan skolā, gan klubā ir tas, kas man saistās ar Sidgundu toreiz – 70. un 80.ajos.

Ar klasi „salidojam” reizi 10 gados, pēdējoreiz pagājušajā vasarā, kad mums visiem bija 40. No 16 dzīvi esam 14, atnāca 10 – tas ir daudz. Sidgundieši, bet tikāmies pirtī Mālpilī. Man ikreiz ir ārkārtīgs prieks satikt klases biedrus, pēc tam vēl ilgi ir pozitīvas emocijas, domāju, ka viņiem tāpat.

Tā kā neesmu vietējā, grūti spriest par Sidgundas rosību svētku sakarā. Par lielo jubileju man šovasar pastāstīja klasesbiedrene Daiga. Ļoti gribētos kaut ko no tā visa arī redzēt, vismaz 30.septembra pasākumos centīšos būt klāt.

Sidgundiešiem novēlu atdzīvīnāt kaut piekto daļu no tās kultūras un saviesīgās dzīves, kas bija kādreiz, lai vismaz manu klasesbiedru mazbērniem būtu tikpat mīļas atmiņas par savu bērnību un jaunību un tikpat vērtīgs garīgais kapitāls, kādu skola un kultūras nams deva mums.

Guna Roze, dzimusi Rūze
(LTV redaktore, rakstniece)

Zuteru dzimtas mākslinieku darbu izstāde Sidgundā

19. augustā Sidgundā notika kultūras un atpūtas centra "Kokles" atklāšana, reizē ar šo notikumu atjaunotajās telpās apmeklētājiem bija iespēja aplūkot arī Zuteru dzimtas mākslinieku darbu izstādi.

"Mani sauc Uldis Zuters un naivā lepnībā uzskatu sevi par gleznotāju," tā izstādes bukleta ievadā teic viens no māksliniekiem. Sarunā "Mālpils Vēstīm" atgriezāmies pagātnē Sidgundas "Ceplīšos", kur Uldis Zuters dzimis. Pieminam viņa tēvu Rūdolfu, Voldemāru un ar šiem abiem vārdiem saistīto pārpratumu, kā rezultātā Uldis un jaunākais brālis kļuva Rūdolfa dēli, bet māsa un vecākais brālis Voldemāra bērni. Tomēr daudz būtiskāks par ierakstu pasē izrādījās tēva priekš saviem bērniem izraudzītais izglītības ceļš. Viņš bija praktiskas dabas cilvēks, kura intereses cieši saistījās ar zemniecības lietām. Visi bērni, izņemot mani, tika virzīti uz lauksaimniecību. Tas vienkārši ir tāds iedvesmas brīdis, kas viņam pēkšņi ienāca prātā, izlasot sludinājumu par Rozentāla mākslas skolu. Tēvs bija diezgan patmīļīgs cilvēks, viņam patika sevi parādīt, mazliet, varētu teikt, arī lielīties. Un viņš tā izdomāja, ka viens bērns varētu būt mākslinieks, lai ir kaut kas vairāk, nekā parastās profesijas. Un es biju tas, ko šim mērķim izvēlējās," savu mākslas gaitu ievirzi skaidro Uldis Zuters. Mākslinieks atceras, kā tēvs nolīcis uz galda gurķi un teicis: "Ņem un uzzīmē šito gurķi. Tu vari?" Kāpēc ne. Uzzīmēju gurķi, tad vēl kaut ko. Skolā zīmēju labi, bet man pašam nelikās, ka tā ir kāda prioritāte, par kuru es domātu."

Tā sākās mazā zēna ceļš uz mākslu. Pabeidzis Sidgundas pamatskolā 4.klasi, Uldis Zuters iestājās Jāņa Rozentāla Rīgas mākslas vidusskolā. Pirmais gads ir grūts, gan materiālā ziņā, gan morāli jāpārdzīvo laucinieka kompleksi lielpilsētā. Tomēr ar laiku viss izlīdzinās un, izjūtot

mākslas garšu, citas domas par tālāko vairs nav. Var tikai apbrīnot pusaudža uzņēmību katru dienu celties puspiecos,

ir profesionāli mākslinieki. Sarmīte Zutere strādā ar šamotu, glazūrām, izmanto arī metālu un līnu. Iemīļotas savvaļas augu un dzīvnieku tēmas. Asnate Zutere savos darbos diezgan veiksmīgi apvieno metālu un stiklu. Nupat pievērsusies arī biznesam. Kalvis Zuters nodarbojas tikai ar glezniecību. "Tehniski viņš, salīdzinot ar mani, ir daudz laikmetīgāks – strādā jauktā tehnikā un pielieto dažādus paņēmienus. Viņam nosacīti ir ļoti daudz portretu, bet tie nav tik daudz kā konkrēti cilvēki, bet filozofiski tēli. Uzmetot paviršu aci, tie var likties deformēti, bet tas viss ir ļoti nopietni. Kalvis ļoti ilgi strādā pie katra darba," dēla glezniecību raksturo Uldis Zuters.

Asnate Zutere, Sarmīte Zutere un Uldis Zuters izstādes atklāšanā.

lai vilcienā pa maršrutu Kārde – Rīga ik rītu dotos uz mācībām un vakarā atkal atgrieztos mājās. Tā visus septiņus gadus. Pēc tam jau pašsaprotami, ka izglītība tiek turpināta Latvijas Mākslas akadēmijā. Pa vidu karadienests Padomju armijā, tad darbs un dzīve Jelgavā. Uldis Zuters strādā par zīmēšanas skolotāju, mākslinieku noformētāju, Jelgavas Mākslas skolas pasniedzēju. Paša radošais darbs glezniecībā kopš 1970.gada līdz pat šim brīdim cieši saistīts ar Mākslinieku savienības Jelgavas mākslinieku organizāciju. Gleznotājs ar saviem darbiem piedalījies izstādēs Latvijā un ārvalstīs, bijušas daudzas personālizstādes. Uldis Zuters pārsvarā strādā ar eļļas krāsām un "lai cik tas nebūtu vecmodīgi, arī tradicionāli, jo man vienmēr patīcis gleznot plenērā. Maniem darbiem gandrīz vienmēr ir dabas klātbūtne, tas redzams ainavās, klusās dabās," atzīst mākslinieks.

Izstādē Sidgundā ar saviem darbiem piedalās četri Zuteru dzimtas mākslinieki – Ulda Zutera bijusī dzīvesbiedre, **keramiķe Sarmīte Zutere, gleznotājs Uldis Zuters un viņu abu bērni. Meita, stikla māksliniece Asnate Zutere un dēls, gleznotājs Kalvis Zuters.** Viņi visi

Jau ilgāku laiku Uldis Zuters nav gleznojis Sidgundas ainavas, viņš gan ar prieku piemin vasaras plenērus, kad tas tika darīts. Tagad uz dzimto pusi vairāk sanāk lūkoties ciemiņa acīm: "Atbraucot "Ceplīšos", kur tagad saimnieko jaunākā brāļa Modra ģimene, vienmēr ir sajūta, ka atbraucu uz tēva mājām. Varbūt tā ir nostalgija, bet žēl redzēt, ka vairs nav tas, kas bija. Kaut kāds sentiments. Bija tāda birzīte un viņas vairs nav. Apmēram tādā veidā. Gribas atgriezties bērniībā. Visumā es zinu, kādas problēmas ir brālim šeit laukos, bet tās mani neskar.

Šo izstādi Sidgundas 800. jubilejas gadā arī uztveru kā paciemošanos sava tēva novadā. Starp citu, 1988.gadā tieši te, Sidgundas kultūras namā, bija mana pirmā personālizstāde."

Māksliniekam Uldim Zuteram 7.septembrī 65. dzimšanas diena, jo viņš pats apgalvo, ka pilnībā piekrītot kāda teiktajam: "Ista jubileja ir tikai 50 gadu jubileja. Pārējās ir dzimšanas dienas."

Savukārt Sarmīte Zutere piebilst: "Man ļoti žēl, ka vecais Ceplītis vairs nav dzīvs. Viņš būtu ļoti priecīgs redzot, kā Uldis ar dēlu visu Sidgundas kultūras nama zāles sienu piepildījuši ar gleznām."

Natālija Laminska, gleznotāja

Gleznotāja plenērā Mālpils pagastā ieradusies pirmo reizi, bet ļoti priecājas par izdevību strādāt dabā. Natālija Laminska savus darbus veido akrila tehnikā. Pēc izglītības gan esot grafiķe, tomēr visu mūžu nostrādājusi Rīgas porcelāna rūpnīcā pie keramikas. Glezniecība ir viņas vaļasprieks un vienlaicīgi radošais darbs. Parasti gleznojot ainavas.

Sidgundā gleznojusi aleju netālu no

dzirnavām. Māksliniece teic, ka viņai vieglāk uzgleznot, nekā vārdos izteikt savus iespaidus. Vietas skaistuma valdzināta tur strādājusi vairākas dienas un katru dienu tapuši divi darbi. Sidgundieši garāmejojot vai braucot apstājušies, palūkojušies. "Laiks bija skaists un tā vieta tik ainaviska, ka domāju, ja man būs brīvs brīdis, vēlēreiz tur atbraukšu. Tur palika vēl tādi gabaliņi, ko vēlētos uzgleznot," saka Natālija Laminska.

Dzintra Aulmane, grafiķe, animācijas studijas “Dauka” filmu māksliniece

Māksliniece piedalījās plenērā, ko Mālpilī organizē atklāta sabiedriskā fonda valdes priekšsēdētāja Helēna Medne. Šogad gleznotāji strādāja ne vien Mālpilī, bet iepazīna arī Sidgundu. Dzintra Aulmane stāsta, ka aplūkojusi Veckalna pilskalnu, muižas kompleksa vietu, pabijusi pie Lielas Juglas. Redzētā iespaidā tapušas vairākas skices.

“Tā kā esmu grafiķe, es reālistiskas ainavas neizmēju. Par veco pilskalnu radās vairākas tēmas – par to, ka laiks aiziet, par atmiņām, kas tur varētu būt un fantāzijā, ko varētu iedomāties. Pilskalnā ievēroju nelielu koku, kuram pie kājām sašķelts akmens, starp šķembām atkal jauni

dīgsti. Tas tā interesanti, jādodomā par laika plūsmu, dzīvību. Mēģināju iztēloties, kā izskatījās tajos laikos, kad tur atradās pilskalns. Viņš varēja būt tāds apjots un nocietināts.

Pie Sudas un Mergupes satekas.

Pils vairs nav, nekā tur vairs nav, bet upes palikušas. Tās tur ir, satek. It kā mūžīgs tecējums. Vēl mani uzrunāja vieta, kur bijusi viena no pirmajām mūra baznīcām Latvijā,” savas pārdomas atklāj māksliniece.

Sidgundā Dzintra Aulmane vairāk skatījusi vēsturiskās vietas. Ļoti iepriecinoši, ka tur jau iztīrīts un par tām rūpējas. Ar laiku sidgundieši savu vēsturi varēs redzamā veidā uzturēt un parādīt citiem. Viņa Sidgundu jau iepriekš pazinusi caurbraucot, arī toreiz tā šķitusi pievilcīga. Tomēr tagad fascinējošas ziņas par seno vēsturi: “Rīgai 800 gadu, Cēsīm 800 gadu. Sidgunda, tāda maza vietīņa, – un arī 800 gadu. Astoņsimt gadus atpakaļ šī varbūt ir bijusi diezgan izcila vieta Latvijas teritorijā.”

Inta Kalnozoliņa Sidgundas “Dzelzītēs”

“No mātes puses saknes šajā vietā sniedzis tālu iepriekšējās paaudzēs. Mātes tēvs saņēmis lietošanā muižas zemi apmēram 1900.gadā, varbūt vēl agrāk. Mātes māte bija Brīvule, un arī Brīvuļi it kā esot mūsu dzimtā,”

savu piederību senākajai un lielākajai dzimtai Sidgundā – Zuteriem, skaidro Inta Kalnozoliņa. Vecmāmiņa agri mirusi, bet vecotēvu Ādamu viņa atceras kā tādu īstu dzimtas tēvu, cienīgu, ar garu, sirnu bārdi. Savukārt, tēva tēvs strādājis par kalēju, un viņa prasmi apliecinājis cunfetes izdots, ar ķeizara zīmogu apstiprināts dokuments. To ģimene vēlāk nodevusi glabāšanā

Rīgas Valsts Vēstures muzejā. Kalēja amatu turpinājuši divi no viņa dēliem, tostarp, Intas tēvs. Pēckara gados gan tēvs kādu laiku bijis ievēlēts arī Sidgundas ciema izpildkomitejas priekšsēdētāja amatā. Māti Inta atceras kā apdāvinātu sievieti, viņa pratusi aust, veiksmīgi vadījusi saimniecības darbus.

Kalnozoliņu ģimenē auguši divi bērni, Inta un brālis Gunārs. Skolas gaitas uzsāktas Sid-

gundas pamatskolā, kur Inta ar sirsnību piemin skolotāju, Navaro kundzi. Tālāk seko mācības Rīgā vidusskolā, vēlāk Lauksaimniecības akadēmijā iegūta agronoma specialitāte. Intas paaudzei nācies piedzīvot dažādu laikmetu

maiņas. Viņas jaunības laikā Sidgundā bijusi rosīga sabiedriskā dzīve, visapkārt daudz jauniešu. Balles un sarīkojumi notikuši vecajā Tautas namā pretī “Sauliešiem”, tur pirmā stāva piebūvē atradusies lieliska zāle. Inta Kalnozoliņa stāsta, cik daudz gaišu cilvēku Sidgundai zudis politisko režīmu maiņas laikos, īpaši lielu postu nodarījusi izsūtīšana.

Viņasprāt, vēlākie padomju gadi ļoti sabojāja sabiedrību. Liela daļa darbu darīja pa roku galam, jo tik un tā kaut ko samaksāja. Līdz ar to ir zudis darba tikums. Arī tagad daudzi nebūt negrib strādāt.

Pati ilgus gadus bijusi darbiniece Dārzkopības un biškopības biedrībā. Tur strādājot, vērotas skaistas ainavas gan Latvijā, gan citur. “Tomēr man šķiet, ka Sidgunda ir viena

no jaukākajām vietām. Jo te ir dažādi meži ar sēnēm, ogām, kalni, upes. Netālu purvā, agrāk bija ļoti daudz lāceņu. Lipojamies ar vietu, kur izveidojas Lielā Jugla. Bet pašlaik, nūdien, jāsaika pārmetums Sidgundas dzimnavu HES īpašniekam, arī pagasta vadībai, kas ļauj darboties pašplūsmā. Kādreiz šīs upes bija tīras, dzidras, bet tagad ūdens ir stāvošs. Te, pie tilta labi var redzēt, ka nav nekādas caurteces. Pat upmalā nevar pieiet, jo krastmalas pārvērtušās dūksnā. Žēl, mēs visu bērniņu pie tās upes esam dzīvojuši. Peldēt mācījāmies, zivis, vēžus ķērām. Tagad vispār nav zivis, upe ir burtiski mirusi,” sarūgtināta saka Inta Kalnozoliņa.

Tomēr pēdējā laikā Sidgundā jūtas arī labas pārmaiņas. Pils parks vēl nesen bijis ļoti aizaudzis, bet tagad tiekot sakopts, tāpat Veckalna pilskalns. Prieks par atjaunotajām kultūras nama telpām, un Inta atceras jaukos sarīkojumus, kas iepriekš te pulcinājuši sidgundiešus. Viņa domā, ka astoņsimtgades pasākumi cēlušies vietējo iedzīvotāju pašapziņai, kā arī vairojuši atbildību par dzimto vietu: “Te ir cilvēki, kuri var ļoti daudz ko darīt. Lai tikai dara. Vajag turpināt rīkot atkal tirgu un citus labus pasākumus, cilvēki ies, tikai jāsaik viņus pieradināt. Un gādāt lai apkārtnē tiktu sakopta. Lai Mālpils saprot, ka Sidgunda ir tomēr Sidgunda, ka tas nav tikai tāds miestīņš. Agrāk bija pagasts.”

Brigita Zutere, Sidgundas pamatskolas 9.klases skolniece

Brigitas uzvārds liecina par piederību Sidgundas Zuteru dzimtai. Meitene apstiprina, ka tā arī esot, un viņa dzīvojot vecvecāku mājās “Dravniekos.” Lauku māja viņai patīk, jo atrodas skaistā vietā Lielās Juglas krastā, tur lielāka brīvība, arī iespēja pabūt vienatnē. Vispār Sidgunda kā vieta šķiet jauka – nav tālu no galvaspilsētas, blakus atrodas lielie ceļi, apkārtnē sakopta. Tikai žēl, ka cilvēki piesārņo. Ceļmalās bieži varot redzēt samesus atkritumus.

Brigita zina stāstīt, ka skolā, kur šobrīd mācās pati, kādreiz mācījies viņas tēvs un , iespējams, arī vectēvs. Tēvs stāstījis, ka septiņdesmito gadu beigās skolā bijušas pa-

ralēlklases latviešu un krievu plūsmai. Tajā laikā skolas iekšiene izskatījies šaurāka. Tagad no jauna izbūvēts trešais stāvs. Brigita domā, ka mazā skolā skolotāji vairāk uzmanības pievērš katram skolēnam, lielā skolā vairāk ievēro tos, kas labāk mācās.

Par Sidgundas vēsturi uzzinot no skolo-tājas, arī planšetēs varot apskatīt. Kopā ar citiem skolēniem Brigita ir piedalījies parka sakopšanas talkā, bijusi atpūta centra atklāšanas brīdī un 30.septembrī domā apmeklēt Sidgundas astoņsimtgades noslēguma sarīkojumu. “Tagad varam justies diezgan vareni, jo esam tikai nedaudz jaunāki par Rīgu,” saka Brigita.

Jānis Apsītis Sidgundas "Līgotņos"

"Cik tad mēs tie dzimtie sidgundieši esam palikuši, pavisam maz," saka Jānis Apsītis un sāk uzskaitīt. Sanāk kādi piecpadsmit. Paša tēva mājas "Rozes", ko barona dotā zemē cēlis vectēvs, bijušas Mālpils pusē pie Elmiem, bet kara laikā nodegušas. Tad ģimene pārcēlusies uz mātes mantotām mājām Sidgundas "Līgotņos."

Skolas gaitas Jāņa Apsīša paaudzei iekrīt triju valdību laikos. Ulmaņlaikā skolas zālē no rītiem dziedājuši Latvijas himnu, krievu laikā nevajadzējis ne himnu, ne tēvreizi. Vācieši likuši dziedāt vācu himnu. Ilgi gan skoloties nesanāk, jo bijis jāsāk strādāt saimniecībā. 1945. gadā padomju vara uz Omsku izsūta tēvu, no kurienes viņš vairs neatgriežas. Nedaudz vēlāk, 1949. gadā apcietina arī māti un Jāni. Abi izsūtījumā Tomskas apgabala Kolpiševā pavada septiņus gadus. Jānim aizbraucot, astoņpadsmit. Skarbajā vietā, kur ziemā sals sasniedzis 62grādu aukstumu, strādājis meža darbus. Tad laimīgas nejaušības pēc iemācījies braukt ar traktoru un kļuvis par traktoristu.

Šis iemaņas noder, atgriežoties dzimtenē un strādājot kolhozā. Vēlāk Jānis Apsītis Jāņu muižas profesionālajā vidusskolā apgūst

tehniskās apkopes meistara amatu. Pēc tam 22gadus Sidgundas kolhozā bijis mehāniķis – sagādnieks. Viņš smeļ, ka gādājot darbnīcām detaļas, šajos gados kolhozam nobraucis piecas mašīnas.

Pašlaik Jānis Apsītis "Līgotņos" dzīvo kopā ar dēla Andra ģimeni un piepalīdz dažādos darbos. Dēls savā zemnieku saimniecībā nodarbojas ar zemeņu audzēšanu, vēl te ir ES standartiem atbilstoša lopu kautuve.

Dzimtā Sidgundas puse Jānim tuva, "Līgotņos" uzauguši abi dēli un meita. Viņam ir trīs mazbērni, un tā jau būs piektā paaudze, kas dzīvo Sidgundā. Tomēr vectēvs nav

pārliecināts, vai kāds no tiem savu dzīvi saistīs ar laukiem. Viņu māc bažas par tālāko zemniecības likteni; pārāk maz zemnieku apstrādā zemi. Jānim šķiet, ka arī Sidgundā dzīvojošie daudz vairāk varētu darīt, lai mājas un apkārtējā vide būtu pievilcīga. Viņš atceras, ka ulmaņlaikos katrai zemei pieguļošie grāvji bija jānopļauj, mājas bijušas sakoptas. No bērniības kā spilgts pārdzīvojumus atmiņā palicis Kārļa Ulmaņa brauciens caur Sidgundas pagastu: "Tēvs netālu no "Elmiem" ar zirga pļaujmašīnu pļāva sienu. Ķēvei bija kumeļš un to kumeļu vajadzēja nosargāt, lai neuzskrien virsū izkaptij. Un tā mēs, desmit bērni (kaimiņbērni, rīdzinieki), turam kumeļu. Ulmanis redz bērnu baru ar kumeļu, apstājas, pamāj ar roku un aizbrauc. Mēs nobijušies no mašīnas, lecām pāri grāvim. Viņš brauca pa Sidgundas ceļu no Mālpils uz Suntažu pusi. Ulmanis ļoti interesējās par laukiem, tā viņš visu Latviju izbraukāja."

Vaicāts par Sidgundas astoņsimtgadi, Jānis Apsītis atteic, ka zinot, bet ar vēsturi neaizraujoties. Sidgundiešiem vēlot, lai piepildās labās ieceres, lai strādā, bet nestaigā nodzērušies. Jo tās mājas un vietas, kur mīl darbu, ir arī sakoptas.

Irēna Zutere, Sidgundas bibliotēkas vadītāja

Lai gan Irēnas vecāku ģimenes saknes nav Sidgundā, šeit pagājusi bērnība, skolas gadi, nodibināta ģimene un viņa kļuvusi plašās Zuteru dzimtas pārstāve. "Būfībā visa mana dzīve ir Sidgundā – bērni, mazbērni, darbs," saka Irēna.

Sevišķi sirds pieķērusies bērnības mājai, agrākajai Sidgundas stacijai: "Vēl tagad tas ir tā. Tur jūtos kā laukos, jebkurš cilvēks, ko satiec sveicina, parunājas, bijušie kaimiņi interesējas, kā klājas Centrā dzīvoju vairāk nekā 25 gadus, tik un tā liekas, ka te neesmu īsti iedzīvojusies. Kādreiz Sidgundā notika daudz biežāka vilcienu satiksme. Cilvēki nāca pat no Mālpils. Ieradās vakarā, pa nakti gulēja uzgaidāmajās telpās, lai puspiecos tiktu uz Rīgas vilcienu. Man tas bija centrs, kurā dzīve ritēja zināmā režīmā. Mamma strādāja stacijā, arī es tiku pārdevusi biļetes."

Tomēr tagad ne vien Irēna, bet liela daļa sidgundiešu savu mājvietu raduši vairākās daudzdzīvokļu būvēs ar skanīgiem nosaukumiem: Ausmas, Kristāli, Dimanti, Pērles, Rotas, Dainas, Teikas, Kokles. Tepat blakus vecā Rikteres muižas vieta ar dažām vēsturiskām ēkām, veikali – Kokles, Klabkalni, Viesturi, pasts, medpunkts, SIA Sidgunda–2 kantoris, bibliotēka, nupat atklātais kultūras un atpūtas centrs. No malas raugoties, vairākstāvu mājas īsti neiederas lauku ainavā, bet kompakta dzīvošanai te izveidojusies samērā atbilstoša vide. Līdz ideālam gan vēl tālu. Irēna Zutere atzīst, ka

vissāpīgāk ikviens iedzīvotājs izjūt kopīgas katlu mājas trūkumu, bez tam, individuālā apkure ar daudzveidīgajiem dūmvadiem stipri bojā vizuālo iespaidu. Arī apstādījumus, pu-

ķu dobes un zālāju katrs kopj atsevišķi. Par cerīgu iesākumu tālākai apkārtnes labiekārtošanai būtu uzlūkojams izveidotais bērnu rotaļu laukums.

Šogad jūlijā apritēja 25gadi kopš Irēna Zutere strādā Sidgundas bibliotēkā. No pēckara gadiem bibliotēka atradās bijušajā pagastmājā "Sauliešos." Iepriekš tur strādājuši daudzi darbinieki – Erņa Paukste, Līga Štrauha, Ārija Ivanova, Vera Žuravļova un citi.

Tagad bibliotēka iekārtota vienā no daudzdzīvokļu mājām. Jaunās telpas ir tuvāk vairumam lasītāju, bet platības ziņā varētu vēlēties lielākas ērtības, gan grāmatu fonda izkārtojumam, gan lasītavai. Bibliotēkas apmeklētājiem pieejams samērā plašs jauno grāmatu un 15 dažādu preses izdevumu klāsts, kā arī divi datori ar interneta pieslēgumu. Šobrīd bibliotēks krājumā aptuveni 8000 eksemplāru grāmatu, to apmeklē 150 lasītāji. Irēna Zutere ievērojusi, ka vairums skolas bērnu pašlaik ļoti interesējas par datoriem, bet daudz mazāk lasa grāmatas. Pieaugušo vidū joprojām ir tādi lasītāji, kuri grāmatām palikuši uzticīgi visu mūžu. Viņi bibliotēkā ne vien izvēlas daudzveidīgu literatūru, bet arī izvērtē izlasīto un iesaka, kādas grāmatas iegādāties. Ļoti pieprasīti kļuvuši žurnāli.

Irēna šajā gadā piedalījies gandrīz visos pasākumos, kas notikuši saņēmus Sidgundas 800 gadu noslēguma svinības septembra beigās: "Man personīgi tas ļoti patika. Vienreiz Sidgundā kaut kas notiek, kaut kāda kustība, un cilvēki tomēr interesējas. Bērnu gadatirgū bija ļoti liela atsauce, arī kultūras nama atklāšanā sanāca pilna zāle apkārtnes iedzīvotāju. Astoņsimtgade varbūt kļūs par stimulu, ka mēs sāksim vairāk darīt. Līdz šim tas iztrūka. Jācer, ka tas nepaliks jubilejas ietvaros. Mēs tomēr dzīvojam nozīmīgā vietā – šeit, satekot Sudai ar Mergupi, sākas Lielā Jugla. Ar to vien Sidgunda var būt lepna."

Liesma Meijere, Sidgundas pasta nodaļas priekšiece

Jaunajās telpās pasts atrodas kopš 2003. gada maija. Ilgus gadus pastnieki strādāja ļoti vecā, darbam nepiemērotā ēkā "Sauliešos," kur iepriekšējā gadsimta sākumā bijis veco ļaužu nams. Vispirms plānojuši veikt remontu, pēc tam nācis "Vagaru" īpašnieces izdevīgais piedāvājums par nomu uz simts gadiem. Ar jauniegūto mājvietu apmierinātas pastnieces un arī sidgundieši, jo tā atrodas tuvāk centram, ir patīkama, silta.

Sidgundas pasts apkalpo Sidgundu, Upmalas, pusi Mālpils līdz Allažu robežām, uz otru pusi līdz Ropažu robežām. Pašlaik nodaļā strādā pieci darbinieki – pasta priekšiece, operatore, trīs pastnieces. Liesma teic, ka nu jau esot stipri progresējušas, arī kases aparāts ierīkots. Sidgundieši ir čakli preses pasūtītāji. Visiecienītākais izdevums "Latvijas Avīze", tad "Diena" un "Neatkarīgā Rīta Avīze." Žurnālus izvēloties ļoti dažādus, vairāk iknedēļas – "Ievu," "Martu,". Populāri arī "Ievas stāsti" un "Patiesā Dzīve." Kādam abonētājam tiek piegādāti pat desmit dažāda veida žurnāli. Bez tradicionāliem pasūtījumiem pēdējā laikā klienti daudz izmantojot komercpreču piedāvājumus.

Lai gan Liesma dzimusi Mālpilī, lielākā daļa gadu aizritējuši Sidgundā, un pastā nostrādāts vairāk nekā trīsdesmit. Viņa atceras darba gaitu sākumu, kad nesusi pensijas cienījama vecuma sidgundiešiem, kuri dzimuši 1890.gadā. Toreiz brīnījiesies, cik sens tas laiks. Vēl tagad nākot prātā šie cilvēki. Atmiņā arī vecas pastnieces stāstītais, kā piecdesmitajos gados pastu vedis vilciens un pašiem zirgu pajūgā vajadzējis braukt tam pakā. Bērniņu Liesma pavadījusi Sidgundas dzīrnāvās, ļoti interesantā vietā. Tur vēl neskartas

stāvējušas vecās iekārtas, gaņģi. Žēl, ka astoņdesmito gadu sākumā ienācēji šo dzīrnāvu daļu nojauca un izveidoja dzīvokļus. Liesma domā, ka viskaistākā no ēkām Sidgundā ir skola, bet Sidgundai pašai labu auru dod garā aleja, vecie simtgadīgie koki.

Sakoptības ziņā Sidgundā sākot just pārmaiņas, priecē bērnu rotaļu laukums. Liesma pabijusi arī Bērtuļa gadatirgū, tur baudījusi senlatviešu putru, aplūkojusi seno darbarīku izstādi. Viņasprāt, ļoti izdevies sarīkojums, ko vajadzētu turpināt. Cerot, ka atjaunotais kultūras nams neapstāsies pie ballītēm, bet plānos daudzveidīgus pasākumus. Lai cilvēki paliktu un neaizietu, par to jāpadomā. Daži iedzīvotāji jau aizbraukuši uz ārzemēm. Tagad galvenās darba vietas nodrošina firma "Laiko," SIA "Sidgunda –2" putnu un liellopu fermas. "Būtu labi, ja nākotnē rastos jaunas darba vietas jauniešiem. Kultūras namā varētu būt datorzāle, pagaidām ne visiem pieejams dators, internets. Vajadzētu atjaunot Sidgundas parku," Liesma Meijere min dažas nākotnes vēlmes, tad gaiši piebilst: "Būs jau labi. Aug jauni cilvēki, ar jaunām domām, jaunām iespējām. Cerams, ka Mālpils pašvaldība pēc svētkiem mūs neaizmirsīs, jo līdz šim esam pabērna lomā bijuši."

Ivars Žuravļovs Sidgundas "Rotās"

Māja, kurā dzīvo Ivara ģimene, atrodas jaunajā Sidgundas centrā starp vairākām līdzīgām trīsstāvu ēkām. Pašlaik kopā ar kāpņu telpas kaimiņiem izlēmuši veikt remontdarbus pie ieejas, jo apnikuši mūžīgie dubļi durvju priekšā. Tiek cementēts lievenis, top jauna nojume un durvis.

Ivars neslēpj, ka, iespējams, labāk būtu dzīvot pašam savā mājā. Arī tēvs kādreiz tā teicis. Tomēr pagaidām rocība šādus sapņus

īstenot neļauj. Un pierastas kļuvušas arī vēra ņemamās centra ērtības – tuvie veikali, ceļš. Dažas lietas gan šķiet jocīgas, kā pašiem, tā garāmbraucējiem, kad apkures sezonā krāšņi pie katra dzīvokļa dūms kūpina "godmaņa" krāsnīšas. Katlu māju jau laikam vairs neatdzīvinās. Vēlētos arī, lai caur Sidgundu būtu normāls ceļš ar kārtīgu asfaltu, zīmēm.

"Toties slavējami, ka Sidgundas skolai jauns jumts, bērniņu stāvs izbūvēts. Tagad bērniem lielākas ērtības. Nupat kultūras nams atjaunots. Tepat pie mājām ierīkots rotaļu laukums," Ivars uzskaita labās pārmaiņas. Dzīvot Sidgundā var tīri labi, tikai tagad katram pašam vairāk par sevi jādomā.

Ivars Žuravļovs Sidgundu pilnībā uzskata par dzimto vietu, jo te kopš dzimšanas visu laiku dzīvojis un tepat tuvumā strādājis. Nekādi vēji nekur nav aizpūtuši. Sidgundas skolā mācījies līdz 8.klasei, tad Priekuļu lauksaimniecības tehnikumā un Lauksaimniecības akadēmijā. Pēc tam bijis Sidgundas kolhozā

par mehānisko darbnīcu vadītāju. Pārmaiņu laikos vairāki gadi nostrādāti mežizstrādē, bet no 1997. gada Ivars ir inženieris mehāniks kokapstrādes firmā "Laiko" un savs darbs viņam patīkot.

Sidgundas astoņsimtgadu jubilejas pasākumos viņš daudz nav piedalījies aizņemties dēļ. Toties Ivaram ir skaidra pārliecība par Sidgundes vārda izcelsmi: "Vārds Sidegunde nav lībiešu vārds, bet skandināvu. Kādreiz Baltijas jūrā līmenis bija daudz augstāks un vikings brauca te iekšā pa upēm. Vikingu laivas ir gājušas mūsu upēs līdz satecei. Es lasīju kādā grāmatā, ka galvenais vikings esot bijis Sidegunds. Tāpēc Sidegunde ir lībiešu ciems, bet tās nosaukums radies no skandināviem."

Būdams arī mednieks, Ivars ļoti iepazīnis apkārtni dabu un atzīst, ka Sidgundā ir daudz pirmatnēji krāšņu vietu. Nemaz negribot izpaust. Viens no tādiem esot Bendzemnieku līcis – ļoti skaista vieta, kur vienkārši pabūt un paskatīties.

Roberta Kimerāne, Sidgundas pamatskolas 4.klases skolniece

Robertai skolā mācīties patīk, jo te ir forši. Forši tāpēc, ka skola maziņa, mājīga. Šeit par skolotāju strādā meitenes mamma, mācās vecākā māsa. Klasē esot divpadsmit skolēni, bet viņa nebaidoties, ka tiek bieži izsaukta. Klases biedri draudzīgi. Kādreiz jau gadoties sastrīdēt, bet nākošajā dienā atkal salabstot.

Robertas ģimene dzīvo Sidgundas centrā "Teikās." Meitene stāsta, ka apkārtnē jauka. No dzīvokļa varot redzēt kādas lauku sētas pagalmu, kur augot daudz koku. Pašiem pie mājas

esot puķudobes un dārziņš. Patīkot staigāt pa tuvējo pļavu un aiziet parkā uz avotiņu.

Roberta zina, ka Sidgundai šogad astoņsimtgade. Viņa skolā redzējusi Jāņa Brenča fotogrāfijas ar Sidgundas skatiem. Bijis paredzēts izstādes atklāšanā runāt dzejolīti, bet slimības dēļ nav varējusi.

Roberta ļoti vēlētos, lai Sidgundas centrā būtu vēl kāds rotaļu laukums, jo ar vienu tur ir par maz.

Mudīte Graudiņa, Sidgundas medpunkta vadītāja

Medpunkts Sidgundā ietilpst Mālpils ambulances ģimenes ārsta Jāņa Zīriņa praksē, un Mudīte Graudiņa jau trīspadsmit gadus šeit strādā par ārsta palīdzi. Viņas reģistrā ir

ap 500 sidgundiešu kartīšu, tomēr tas nenozīmē, ka katru dienu te apgrozās desmitiem pacientu. Tāpat kā visur, ir periodi, kad daudz slimu un kad mazāk. Mudīte veic visas vienkāršās procedūras, profilaktisko darbu. "Es atvedu arī medikamentus, ko cilvēki pasūta. Viņu vietā šo to nokārtoju ar ģimenes ārstu, tāpat aizbraucu pie pacientiem mājās," skaidro Mudīte. Sevišķi gados vecākam sirdzējam bez sava transporta nokļūt Mālpilī ir sarežģīti, tāpēc daudz ērtāk apmeklēt vietējo medpunktu. Ārsta palīdzē novērojusi, ka cilvēki arvien vairāk atzīst homeopātiju, tautas līdzekļus, interesējas par alternatīvo medicīnu. Pati praksē pielietojot pārbaudītas lietas, bet pret mazāk zināmo izturoties uzmanīgi.

Mudīte Graudiņa Sidgundā ienākusi no Vecpiebalgas, bet vīrs Sandris ir vietējais – viņš strādā par mežzinī Mālpils mežniecībā. Graudiņu ģimene dzīvo Sandra vecvecāku dzimtas mājā Sidgundas "Lipkoros," par ku-

riem Mudīte teic: "Pie mūsu mājas daba ir pati skaistākā. Gar pašu māju tek Lielā Jugla. Tas jāredz, to nevar izstāstīt."

Vienu brīdi gan skats uz dzīvi Sidgundā bijis pelēks. Tagad cilvēki sāk tā kā atmosties, sāk redzēt izeju no pesimisma perioda. Parādās reāli lielākas iespējas. Viegļāk darbu atrast, zemnieki cenšas un saņem palīdzību. Mudīte domā, ka arī Sidgundas astoņsimtgades pasākumi iekustināja sastingumu. Cilvēkiem radās interese par notiekošo. Bija jūtama uzmanība Sidgundai un cilvēkiem, kas šeit dzīvo. Abi kopā ar Sandri piedalījušies pilskalna sakopšanas talkā, kultūras nama atklāšanā, skatījušies Jāņa Brenča Sidgundas skatu fotoizstādī pamatskolā. Tur redzamas ainavas arī no "Lipkoriem." Mudīte vēlētos, lai Sidgunda nākotnē attīstās un pilnveidojas. Ja kultūras pasākumi notiks, cilvēki būs ieinteresēti šeit dzīvot. Neies projām, dzims bērni, būs skola.

Valts Mihelsons, profesionāls volejbolists, bijušais sidgundietis

"Kā es vienmēr saku, esmu dzimis Rīgā, laukos audzis un pasaulē aizgājis. Tie lauki ir Sidgunda. Mācījies Sidgundas skoliņā. Tajā laikā tur bija laba sporta skolotāja Lāce, un tālākais ceļš pagriezās tā, ka pēc piektās klases aizgāju uz Murjāņu sporta skolu. Tomēr visi labie un mīļie notikumi skolas gaitu sākumā saistās ar Sidgundas skolu. Ļoti labi dzīvē palīdzējis skolotājs Gunārs Štrauhs. Viņš vienmēr mācīja rēķinos iet īsāko ceļu. Ar viņa dotām zināšanām man visās turpmākajās mācību gaitās nav bijušas grūtības matemā-

tikā. Septiņdesmitajos gados skolēni labprāt nodarbojās ar sportu – slēpoja, starp klasēm notika futbola turnīri," Sidgundas skolas laikus atceras Valts Mihelsons.

Beidzot Murjāņu sporta skolu, Valts nokļūst Latvijas jauniešu volejbola izlasē, tad "Radiotehniķa" meistarkomandas pamatsastāvā, kur vairākkārtējs godalgoto vietu ieguvējs, bet 1989.gadā tiek iekļauts PSRS izlases sastāvā. Tur nospēlē vienu vasaru, un sākoties politiskām pārmaiņām, pamazām pārceļas uz ārzemēm. Ilgāks laiks tiek pavadīts Grieķijā, pēc tam Itālijā un Francijā profesionālajos sporta klubos. Ārzemēs piedzimst arī abi Mihelsonu bērni. 2001. gadā Valts pārtrauc profesionālās sportista gaitas un trīs gadus strādā par Latvijas izlases treneri volejbolā. Pašlaik Valts Mihelsons dzīvo Mālpilī, darbojas kopīgi ar brāļiem izveidotā transporta pārvadājumu firmā. Viņš ir iesniedzis pieteikumu konkursam uz sporta kompleksa vadītāja vietas amatu; ja viss nokārtosies veiksmīgi, Valts cer savas zināšanas un prasmi pielietot Mālpilī.

Sidgundu Valts Mihelsons noteikti sauc par dzimto vietu. Bērniībā sevišķi daudz laika pavadīts upes krastos pie Lielās Juglas, vecā tilta. Tur auguši lieli ozoli, no kalna varējies slēpot. Visiespaidīgākā ēka likusies

skola. Tajā laikā Sidgunda bijusi tāds neliels miestīņš, ģimene dzīvojusi vienā no trim centra mājām. Visi iedzīvotāji ļoti draudzīgi satikuši. Toreizējais kolhoza priekšsēdētājs Ainis Odziņš palicis atmiņā kā personība ar labvēlīgu attieksmi un cilvēku izpratni.

Tagad centrs kļuvis lielāks, bet varētu vēlēties sakoptāku vidi. Tomēr Valts domā, ka jāņem vērā ekonomiskā situācija, kas neļauj visu vēlamu realizēt. Kaut gan Sidgundai cauri iet Rīgas un Ogres rajonu vienojošs ceļš, tā vienmēr bijusi nedaudz nostūris. Šobrīd caurbraucot nav jūtama pamestības sajūta. Prieks par Sidgundas pamatskolu, kas izskatās rūpīgi kopta. Liels ieguvums būtu, ja savestu kārtībā galveno ceļu un tiltu pāri Lielajai Juglai. Valts apmeklējis arī atjaunoto kultūras namu. Diemžēl pārsteidzis lielais skaits iereibušo jauniešu. Varbūt vajadzētu stingrāku kontroli par to, kādā vecumā un kur drīkst atrasties jaunieši pēc vienpadsmitiem vakarā. Iespējams, situācija mainītos, ja jauniešiem rastos vairāk iespēju dažādām nodarbībām.

Valts Mihelsons saka paldies saviem bijušajiem skolotājiem pamatskolā un sidgundiešiem par līdzi jušanu sporta gaitās. Vēl arī turpmāk sidgundiešiem turētie kopā, būt draudzīgiem, gaišākām domām un labāku sapratni vienam pret otru.

Juris Iesalnieks, Sidgundas pamatskolas 5.klases skolnieks

Juris stāsta, ka klasē esot deviņi skolēni. Četri zēni un piecas meitenes. Viņaprāt, skolā viegli mācīties. Pašam vislabāk patīk matemātika un sports. Arī uz sarunu Juris atskrējās no futbola laukuma. Vasarā skolas komanda esot piedalījies tūrisma sacensībās. Puiši dabūjuši pirmās trīs vietas.

Juris dzīvo Sidgundas "Putniņos." Māja atrodas netālu no centra. Zēns priecājas, ka turpat tuvumā

volejbola un futbola laukumi. Esot ko darīt brīvajā laikā. Dažreiz aizejot arī Sudā pamakškerēt.

Juris zina par Sidgundas astoņsimtgadi. Viņš ir piedalījies Sidgundas parka uzkopšanas talkā, palīdzējis gatavot putnu būrītus. Apmeklējis arī kultūras nama atklāšanas koncertu. Pašlaik visvairāk vēloties, lai mālpilieši atvestu atpakaļ futbola vārtus.

Leontīna Pozņaka Sidgundas "Rikterēs"

Jau trīsdesmit trīs gadus Leontīna Pozņaka dzīvo Sidgundā, tikpat ilgs laiks līdz šā gada maijam nostrādāts par zootehniķi. Vispirms kolhozā "Sidgunda," pēc tam SIA "Sidgunda-2."

Kad Leontīna uzsākusi darbu, Sidgundas kolhozā bijis ļoti daudz sīku fermu. Govis vien izvietotas astoņās novietnēs, pa desmit katrā. Tāpat arī teles un jaunlopi atradušies vairākās vietās. 1974.gadā uzcelta jauna mītne nobarojamiem jaunlopiem un mazās fermiņas apvienojušās vienā. Tas uzreiz samazinājis zootehniķes darba apjomu, jo pirmajos gados nebijis transporta. Vēlāk iedota mašīna, ar kuru nezinājusi, vai varēs kilometru bez

remonta nobraukt. Labi, ka vīrs strādājis par automehāniķi un mašīnu uzraudzījis.

Govju fermas samazinājušās astoņdesmitajos gados, kad uzcelts lielais govju komplekss "Jaunzemos." Tad atbrīvojušies no sīkajām fermām un palikušas kādas četras. Vēlāk nostabilizējušās trīs – "Jaunzemi"(200 govīs), "Tālavas"(75 govīs), un "Kreiču"(112 govīs) ferma. Dzīve tolaik it kā gājusi uz augšu, arī cilvēki pieraduši pie esošās sistēmas. Spēkbarība bijusi lēta un daudz. Par pienu maksāts labi. Tomēr lielu daļu darba, arī lopbarības sagādi, fermu darbiniekiem nācies veikt ar rokām. Tajos laikos gan vēl cilvēku, kas strādāja laukos pieticis. Pastāvējusi speciāla lauku brigāde, kura 80.,90.-tos gados pakāpeniski izzuda. Toties arvien palielinājies vecās padomju tehnikas daudzums. Roku darbs pamazām likvidējies fermās un arī uz lauka. Tolaik bijuši samērā labi izslaukumi – 5000 kg no govīs gadā. Cilvēki saņēmuši normālas algas, tikai trūcis preču piedāvājuma.

Tālāk Leontīna Pozņaka atceras, kā pārmaiņu laikos saimniecības sāka reorganizēties un notika privatizācija. Tika noprivatizēta lielā buļļu ferma, kur pusgada laikā viss bija nolikvidēts, tad govju ferma ar 112 govīm. Rezultātā palika viens lielais "Jaunzemu"

komplekss ar vairāk nekā 200 govīm, kas pastāv vēl šobrīd. Tagad tur atrodas 300 slaucamās govīs, audzējamās teles. 1993.,1994.gads tiešām bijuši smagi. Pēc tam viss sāka atjaunoties. Saimniecība pamazām iepirka importa tehniku – slaukšanas iekārtas, piena vadu. Modernizēja visu fermu. Tika izveidota ES prasībām atbilstoša mēslu krātuve, viena no pirmajām republikā. Ierīkots mēslu transportieris, mehanizēta barības dalīšana. Kādreiz šajā pašā fermā strādāja sešas slaucējas, šobrīd tikai trīs. Katra slaucēja apkopj 100 govīs. Barošanu veic viens traktorists, vēl ir četri fermas strādnieki. Turpat blakus atrodas atsevišķa ēka jaunlopiem. "Jaunzemos" visi 580 liellopi izvietoti trijās novietnēs. Pēc krīzes perioda, sākot ar 1995.gadu, izslaukumi pakāpeniski palielinās. Ja iepriekšējā bija 5400kg piena gadā, tad šogad var prognozēt 5700kg. Piens sekmīgi tiek realizēts Valmieras piena kombinātam. Visus šos gadus Leontīna pārraudzījusi arī putnu fermu. Sākumā saimniecībā audzējuši broilerus, vēlāk dējējvistas.

Leontīnai Pozņakai, strādājot un dzīvojot Sidgundā, tā kļuvusi tuva. Turpmākajos gados sidgundiešiem viņa vēl veselību, dzīvesprieku un izturību. Ja tas būs, neizpaliks arī panākumi visās dzīves jomās.

Anita Sārna, Sidgundas pamatskolas direktore

"Šī ēka mani joprojām fascinē, jo ienākot skolā jūt tās auru. Man prieks, ka arī svešinieki saka: "Pie jums nu gan ir jauki, smaidīgi skolotāji, pieklājīgi bērni," stāstījumu par skolu sāk Anita Sārna. Viņa pati Sidgundas pamatskolā strādā astoņpadsmit gadus un astoto gadu veic direktores pienākumus. Darba meklējumos sākumā devusies uz Mālpili, bet viss tā iegrozījies, ka nokļuvusi Sidgundā un tur atradusi gan darbu, gan mājas.

Sidgundas skola, pēc nesen arhīvā uzie-

tām ziņām, šobrīd ir 130 gadus veca. Daudzas sidgundiešu paaudzes to sauc par savu dzimto un pirmo. Pašlaik skolā mācās 97 skolēni, viņiem zinības sniedz 19 pedagogi. Šogad pirmajā klasē mācības uzsāka divpadsmit skolēni, kas mazai skolai skaitāms.

1988.gadā skolā veica kapitālo remontu, pēc tam daudzus gadus nekas nenotika. Tāpēc patiešām gandarījums par to, kas izdarīts pašlaik. Anita stāsta, kā arī apkārtnē bijusi stipri aizaugusi. Trīs gadus kopā ar vecākiem pavasara talkās griezuši krūmus, līdzinājuši laukumus. Tagad pie skolas izveidots skaists rotājums un atpūtas laukums. Vienā sporta laukumā skolēni sporto, otrā atpūšas. Atjaunotas vairākas skolas telpas, izbūvēts trešais stāvs, ir visām normām atbilstošs amatniecības kabīnēts, katlu māja. Visās klasēs iegādāti jauni regulējamie soli, nomainīti gaismas ķermeņi. Vēl jāpabeidz skolas logu nomainīšana, klašu remonts. Direktore teic, ka būtu jauki, ja turpmāk katru gadu vienu telpu izremontētu.

Sidgundas pamatskolas skolēni un pedagogi ir padomājuši, kā atzīmēt dzimtā novada astoņsimtgadi. Pavasarī uzsākuši atjaunot veco pils parku. Strādājuši vairākas

dienas – izzāģējuši kokus, krūmus, izlikuši putnu būriņus. Tūlīt septembrī būs Sidgundas jubilejai veltīta projektu nedēļa, kuras laikā skolas pagalmā tiks izvietotas dažādas skolēnu darinātas instalācijas no dabas materiāliem. Atsevišķas skolēnu grupas veidos jaunas informācijas planšetes par skolu un ciematu. Tiks sagatavota arī mutiska prezentācija latviešu un angļu valodā.

Anitas Sārnas atmiņā pirmās dienas iespaidi par Sidgundu saglabājušies saulaini, skaisti. Īpaši iespaidīga šķitusi lielo koku aleja. Tajā laikā Sidgundā noritējusi aktīva kultūras dzīve, diemžēl pēc tam sekojis apsūkuma periods. Tagad atkal šeit jūtot saskustēšanos. "Lai kaut kas notiktu, galvenais ir cilvēks. Ja cilvēki paši vēlēšies kaut ko mainīt, gribēs ko labāku, tas arī tā notiks. Sagaidot šo astoņsimtgadi, ir liela atsaucība no pagasta puses, arī Mālpils kultūras nams daudz dara. Vēlētos, lai tas, varbūt ne tik plašā mērogā, bet neapsīktu, lai interese par Sidgundu turpinātos nākošajos gados," savu vēlējumu izteic Anita.

Ar sidgundiešiem tikās
Dace Krilovska

Nostāsts par mīlīgiem rikteriešiem

Mīlīgie rikterieši, muļķa mālpilieši un lepnie suntažnieki – šāds teiciens par kaimiņu pagasta ļaudīm dzirdēts itin bieži, apzīmējumi gan mainās līdz ar iemesliem. Rikteriešus parasti apzīmē par mīlīgiem, bet suntažniekus un mālpilieši saukti gan par muļķiem, gan lepnēm – atkarībā no situācijas. Viena no versijām skaidro, ka rikteriešu mīlīgums esot iekš viņu viesmīlības. Tā kā muiža atradās ceļa malā, tad nabagu gājēju netrūka, kuri vienmēr tikuši paēdināti un reizēm arī izguldināti.

Bet Mālpils un Suntažu ļaudis pie savām īpašībām tikuši sakarā ar dzelzceļa būvi. Iesākumā esot bijis paredzēts, ka sliedes no Sidgundas ies uz Vīti un tad tālāk uz Kastrāni, bet mālpilieši šo ideju neesot atbalstījuši, toties suntažnieki sliežu ceļu gribējuši vai traki. Kad nu tas bijis izbūvēts un atklāts, suntažnieki varen lepojušies un saukuši mālpiliešus par muļķiem.

/Stāstīja Jānis Apsītis, pierakstīja V. Kalniņa 2002./

30. SEPTEMBRĪ

„SIDGUNDAI 800” NOSLĒGUMA PASĀKUMS

plkst. 17.00 **PIEMIŅAS AKMENS ATKLĀŠANA PILSKALNĀ,**

plkst. 18.00 **SVĒTKU SARĪKOJUMS KULTŪRAS UN ATPŪTAS CENTRĀ „KOKLES”,
ATPŪTAS CENTRĀ „KOKLES”, GUNĀRA KALNIŅA UN GOSPELĶORA KONCERTS**

plkst. 21.00 **SVĒTKU SALŪTS, BALLE (SPĒLĒS GRUPA „NAKTSPUTNI”).**

Mālpils pagasta padomes speciālizlaidums "Sidgundai – 800"
Adrese: Nākotnes iela 5, Mālpils, Rīgas rajons, LV – 2152
Tālruni: 7925390, 7970888
Redaktore: Dace Krilovska, žurnāliste: Dzinta Krastiņa
Informācijas centra vadītāja: Iveta Krieviņa

Mākslinieciskā noformējuma konsultante: Māra Ārente
Par raksta saturu un faktu precizitāti atbild tā autors
"Mālpils Vēstis" elektroniski <http://www.laikraksti.lv>
Makets sagatavots un iespiests SIA "N.I.M.S."
Rīgā, Pērnavas ielā 47/3, tālrunis: 7311424